

Меморијална градба за сонот, реалноста и вечноста

Во центарот на Скопје, среде улицата Македонија, пред Феудалната кула од XVII век и Домот на АРМ, на бившната локација на храмот „Срце Исусово“, органиски вклопен во градската околина и слика со згради од XX век, почна да зрачи со севозможни вредности еден посекојдневен, нетипичен, не-сериски и вонстандардно продуховен објект на современата македонска архитектура. Тој со својата усогласена содржина и волуменско-просторна композиција е посветен на минатото, сегашноста и иднината, на конкретното и апстрактното, на приказката, духовноста, музеолошката претстава на животот, смртта и вечноста од „подземниот свет“ на златните рипки во цилиндричниот аквариум до бесконечноста на Космосот. Овој Пантеон, музеј, храм на светоста и мудроста е посветен не само на раѓањето, животот и вечноста на скопјанката Мајка Тереза, туку и на секоја победа на животот над смртта, бидејќи во него се слушаат божествените зборови од Ситово: „ПСАЛМИ К'ШТ“, кои се уште на македонски гласат: „ПСАЛМИ КУКАТА“.

Во „подземниот свет“ секој посетител се чувствува како Посејдон на морско дно и гледајќи ја вертикалната цилиндрична прозрочност на аквариумот со златните рипчиња, се чини дека се исполнуваат безбројни отсликувања и реални

Овој Пантеон, музеј, храм на светоста и мудроста е посветен не само на раѓањето, животот и вечноста на скопјанката Мајка Тереза, туку и на секоја победа на животот над смртта

остварувања на неостварените детски соншта на малото девојче Гонца Агнеза Бојаџиу. На ниво на приземје се гледа во бунарот на животот со симболичниот надземен завршеток во облик на цибориум или амбон, како победа на животот под симболот на небесниот свод. Оттука се разбранува победоносниот поглед на свет низ разиграните огледувања на смислените логични можности на свесно организирани визуелни хоризонтални и вертикални комуникации со разновидно етапно доживување на богатата музеолошка и духовна содржина на архитектонскиот комплекс на Спомен - куќата на Мајка Тереза. Органиски композираните разновидни традиционални и современи простори, простории и форми, обликувани со традиционални и современи материјали, кои се интерпонирани и интегрирани со супериорно познавање на семантиката на архитектонскиот јазик и користење на контрастни архитектонски изразни средства, го прават објектот доминантен со своите

универзални пораки и вредности.

По осознавањето на животот и делото на нобеловката Мајка Тереза, кои музеолошки се осмислени и презентирани од страна на експерти на Националната установа Музеј на Македонија врз основа на повеќегодишни истражувања на новинарот Стојан Тренчевски, впечатоците кулминираат со божественоста на „кристалната капела“, која во својата симболика претставува симбиоза на реалното и имагинарното, на небото и земјата, на верувањето и асоцијативното, на можното и бесконечното во молитвите за нас, за сите и за светот на вечноста.

Излегувајќи од одреден осмислен, обликуван и преобразен свет на архитектонско-историско-духовна реалност и остварена приказка на сонштата и добрината, проектирани од еден од најспособните и најмудрите современи македонски архитекти - арх. Вангел Божиноски, секој посетител на спомен-куќата ќе се најде на отворена тераса со доминантни можни пог-

леди кон околината и објектот. Така, „лебејќи со архитектонски крилја“ над реалниот и апстрактниот свет и користејќи скали на една човечка продуховена димензија, постепено ќе почне да слегнува од светот на богатата архитектонска фантастика по неверојатно инвентивниот, впечатливиот и асоцијативниот конструктивен систем кон сегашната реалност со уредена партерна површина од околу 1.000 квадратни метри и севозможни доживувања што ги замисли и оствари авторот на проектот со помош на градежниците на „Гранит“ од Скопје. Бронзената и мермерната фигура на Мајка Тереза потсетува на овоземската посветеност на скромната сестра Мајка Тереза, на хуманистката и најголемата пријателка на сите бедни луѓе на овој свет, а амфитеатарот со капацитет од 400 седишта овозможува скопјани и други почитувачи на делото на скопјанката св. Мајка Тереза да организират секакви диспути за животот и смртта, за реалното и апстрактното, за минатото, сегашното и идното, за духот на творештвото и творечкиот дух, за сите убавини на љубовта и хуманоста.

Применувајќи ги законите на хармонијата, авторот Вангел Божиноски создаде монументален (по својата визија) и енциклопедиски (по своето знаење и значење) објект во кој со својот аналитичко-синтетички метод, со усогласената

Васил Иљов

семантика и едноставниот архитектонски јазик, со повеќеслојниот хоризонтален и вертикален спој на разновидни поливалентни вредности и единство на разновидности во модуларната координација на елементите во просторот, та целосно почитувајќи ја и ригорозната категорија - време, успеа прекрасно да ооплоти неверојатно интересна волуменско - просторна композиција, која секогаш ќе зрачи со препознатлива универзална светлина и топлина, разиграност и органска вклопеност во околината со супериорна симбиоза на симболиката и метафората на традиционалното, современото и идното и на тој начин секогаш ќе се препознава како најсветла точка и страница, како нова епоха и како најафирмативен револуционерен поглед на свет во современата македонска архитектура. Ќе поминат денови, години и векови, но овој објект ќе потсетува на пораката од Ситово од пред 6.500 години: „ИД СЪ“, која на денешен македонски литературен јазик ќе рече: „ОДИ СОНУВАЈ!“

Авторот е советник-конзерватор

N.M. 19.2.09 14